

VODIČ

PREDSJEDNIČKI IZBORI 2024.-2025.

Sufinancira
Europska unija

Stajališta izražena u ovom tekstu isključiva su odgovornost Gonga i ne odražavaju nužno stajalište Europske unije.

Koja je uloga predsjednika/ce Republike Hrvatske?

Predsjednik Republike predstavlja i zastupa Hrvatsku u zemlji i inozemstvu, brine za usklađeno djelovanje i stabilnost vlasti te za obranu neovisnosti i teritorijalnu cjelovitost.

Predsjednik Republike raspisuje izbore za Hrvatski sabor i referendum; saziva Sabor na prvo zasjedanje i povjerava mandat za sastavljanje Vlade, daje pomilovanja i dodjeljuje odlikovanja i priznanja.

Zajedno s Vladom RH dijeli izvršnu vlast, no za razliku od Vlade, nije izravno odgovoran Saboru. U slučaju da dođe do sukoba Vlade i Sabora, Vlada ne može samostalno raspustiti Sabor, već može predložiti predsjedniku da to učini.

Iako zastupnici ne mogu izglasati nepovjerenje i smijeniti predsjednika, Sabor ipak može pokrenuti postupak za utvrđivanje posebne odgovornosti predsjednika Republike, primjerice ako ne poštuje Ustav. Za pokretanje postupka je potrebna dvotrećinska većina svih zastupnika, a o odgovornosti predsjednika Republike tada odlučuje Ustavni sud dvotrećinskom većinom svih sudaca.

Moć predsjednika proizlazi i iz činjenice da su izbori za tu funkciju visokopersonalizirani, odnosno da je predsjednik visoki dužnosnik s najvećim legitimitetom stečenim izravnim glasovima birača. Primjerice, pobjednik posljednjih predsjedničkih izbora, Zoran Milanović, osvojio je 1.034.389 glasova u Hrvatskoj i inozemstvu, dok je premijer RH, Andrej Plenković, na posljednjim parlamentarnim izborima dobio 33.080 preferencijalnih glasova. Istaknuta javna uloga i veliki medijski interes, znače da pored spomenutih dužnosti, predsjednik ima mogućnost javno upozoriti i iznijeti kritiku dnevnopolitičkih zbivanja i tako biti svojevrsni korektiv vlasti.

Djelokrug rada

Ovlasti u provođenju vanjske politike

Predsjednik i Vlada surađuju u oblikovanju i provođenju vanjske politike.

Predsjednik, na prijedlog Vlade i uz supotpis premijera odlučuje o osnivanju diplomatskih misija i konzularnih ureda u inozemstvu, kao i imenovanju i opozivu diplomata.

Ovlasti u području obrane i nacionalne sigurnosti

Među istaknutim dužnostima koje predsjednik obavlja je i ona Vrhovnog zapovjednika Oružanih snaga koji brine za obranu neovisnosti i teritorijalne cjelovitosti. Predsjednik imenuje i razrješuje načelnika Glavnog stožera oružanih snaga te ostale vojne zapovjednike, a na temelju odluke Hrvatskoga sabora, objavljuje rat i zaključuje mir.

To znači da dok traje mir, ministar obrane odgovara predsjedniku za provedbu zapovijedi i provedene aktivnosti. U stanju rata, predsjednik kao vrhovni zapovjednik izravno izdaje zapovijedi načelniku Glavnog stožera, te može donositi uredbes sa zakonskom snagom.

S premijerom surađuje u usmjeravanju rada sigurnosnih službi kroz Vijeće za nacionalnu sigurnost te imenovanju čelnika sigurnosno-obavještajnih službi (SOA-e i VSOA-e).

IZBORI ZA PREDsjedNIKA/CU RH

Kako se bira predsjednik/ca Republike Hrvatske?

Predsjednik se bira neposredno na izborima, većinom glasova svih birača koji su glasali na području cijele Republike Hrvatske i u inozemstvu.

Ako niti jedan kandidat ne dobije takvu većinu, izbor se ponavlja nakon 14 dana između dva kandidata koja su u prvom glasanju dobili najviše glasova.

Na ponovljenom izboru izabran je onaj kandidat ili kandidatkinja koji dobije najveći broj glasova birača koji su glasali. Ako kandidati dobiju isti broj glasova, izbor se još jednom ponavlja.

Mandat Predsjednika traje pet godina, a na dužnost može biti izabran najviše dva puta.

Predsjednik Republike ne smije biti članom političke stranke, niti može obavljati neku drugu javnu ili profesionalnu dužnost. Ostavku na članstvo u političkoj stranci treba podnijeti nakon izbora, odnosno prije stupanja na dužnost.

Tko raspisuje predsjedničke izbore?

Predsjedničke izbore raspisuje Vlada, najmanje 30 dana, a najviše 60 dana prije isteka mandata trenutnog predsjednika.

Mandat trenutnog predsjednika ističe 18. veljače 2025. godine. Prvi krug izbora održat će se u nedjelju, 29. prosinca 2024., a bude li potrebe, drugi krug održat će se 12. siječnja 2025. godine.

Tko može glasati na predsjedničkim izborima?

Pravo glasa, odnosno aktivno biračko pravo na predsjedničkim izborima imaju svi **hrvatski državljani** s navršениh 18 godina života.

KANDIDIRANJE

Tko se može kandidirati za predsjednika/cu RH?

Za predsjednika Republike Hrvatske mogu biti birani, odnosno imaju pasivno biračko pravo, svi hrvatski državljani s navršениh 18 godina.

Kandidate za predsjednika Republike Hrvatske mogu predlagati registrirane političke stranke i birači pojedinačno ili skupno (tzv "nezavisni kandidat").

Svi kandidati, neovisno imaju li podršku stranke ili ne, moraju skupiti **najmanje 10.000 potpisa podrške birača**. Pri tome, svaki birač može svojim potpisom podržati **samo jednog kandidata** za predsjednika Republike.

Kome se dostavljaju prijedlozi kandidata?

Kandidatura se podnosi Državnom izbornom povjerenstvu najkasnije 12 dana od dana raspisivanja izbora.

Uz prijedlog kandidata i prikupljene potpise prilaže se ovjereno očitovanje kandidata o prihvaćanju kandidature.

Što je izborna promidžba (kampanja) i koliko traje?

Izborna promidžba počinje danom objave liste kandidata za predsjednika (odnosno najkasnije 48 sati od predaje lista), a završava 24 sata prije dana održavanja izbora. Tijekom izborne promidžbe, kandidati predstavljaju svoj program putem javnih nastupa i promotivnih materijala.

Tko prati izbornu promidžbu?

Hrvatska televizija i Hrvatski radio dužni su pratiti izbornu promidžbu te su u tom razdoblju svim predsjedničkim kandidatima dužni omogućiti iznošenje i obrazlaganje njihovih izbornih programa. Nakladnici ostalih medija samostalno odlučuju hoće li i u kojoj mjeri pratiti izbornu promidžbu.

Svim sudionicima u izborima medijski nakladnici će pod jednakim uvjetima omogućiti objavljivanje plaćenih oglasa izborne promidžbe. Nakladnici će osigurati da takva oglašavanja budu jasno odvojena od preostalog programa tako da javnost može razlučiti kako je riječ o plaćenim oglasima izborne promidžbe.

Što je izborna šutnja?

Na dan održavanja izbora do zatvaranja birališta, kao i 24 sata prije dana održavanja izbora, zabranjena je svaka izborna promidžba, objavljivanje procjena izbornih rezultata, kao i objavljivanje prethodnih, neslužbenih rezultata izbora, objavljivanje fotografija u sredstvima javnog priopćavanja, izjava i intervjua kandidata za predsjednika te navođenje njihovih izjava ili pisanih djela.

Na predsjedničkim izborima nisu predviđene sankcije za kršenje izborne šutnje.

Tko nadzire pravilnosti izborne promidžbe?

Pravilnost izborne promidžbe na izborima nadzire Državno izbornu povjerenstvo.

TIJELA ZA PROVEDBU IZBORA

Koja su tijela za organizaciju i provedbu predsjedničkih izbora?

Tijela za provođenje izbora su **Državno izbornu povjerenstvo (DIP)**, **općinska i gradska izborna povjerenstva** i **birački odbori**.

Njihov zadatak je da provode izbore, brinu o pravilnosti i zakonitosti pripreme i provođenja izbora i predizborne promidžbe i da objavljuju rezultate izbora.

Državno izborno povjerenstvo je stalno i neovisno tijelo zaduženo za provedbu svih izbora i referenduma. Ono imenuje članove nižih izbornih povjerenstava, donosi Obvezatne upute za rad i provodi edukaciju nižih izbornih povjerenstava i biračkih odbora, objavljuje liste kandidata za izbore, nadzire pravilnost izborne promidžbe i objavljuje rezultate izbora.

Za dodatne informacije o izborima ili za prijave uočenih nepravilnosti možete se javiti DIP-u telefonski (01 2100-600, 01 2100-601) ili mailom na dip@izbori.hr.

Gradska i općinska izborna povjerenstva brinu za zakonito provođenje izbora na biračkim mjestima na svom području, određuju biračka mjesta i imenuju biračke odbore te prikupljaju i zbrajaju rezultate glasanja na biračkim mjestima i dostavljaju ih DIP-u.

Imaju po šest članova: predsjednika i dva člana i njihove zamjenike. Imenuje ih Državno izborno povjerenstvo iz reda sudaca ili pravnika.

Birački odbori neposredno provode glasanje na izborima i osiguravaju pravilnost i tajnost glasanja. Imaju po šest članova: predsjednika i dva člana i njihove zamjenike.

Članovi biračkih odbora i njihovi zamjenici **ne mogu biti članovi niti jedne političke stranke.**

Ako želite biti član biračkog odbora javite se općinskom ili gradskom izbornom povjerenstvu u svom mjestu i iskažite interes za radom u biračkom odboru. Rok za imenovanje članova biračkog odbora je pet dana prije izbora.

Postoji li Etičko povjerenstvo na predsjedničkim izborima?

Etičko povjerenstvo koje bi ocjenjivalo ponašanje sudionika u izbornoj promidžbi i pratilo regularnost izborne promidžbe ne postoji. Regularnost izborne promidžbe prati Državno izborno povjerenstvo.

DAN IZBORA

Koji je postupak glasanja?

Dolaskom na biračko mjesto, birač treba predložiti biračkom odboru identifikacijski dokument (važecu osobnu iskaznicu, putovnicu ili vozačku dozvolu).

Nakon evidentiranja (zaokruživanja imena) u Izvatku iz popisa birača, birač dobiva glasački listić iz lepezasto posloženih listića na stolu. Svaki birač ima pravo izabrati koji listić od dostupnih želi, a član biračkog odbora će mu dati taj listić. Svaki listić ima na sebi otisnut serijski broj.

Glasački listić sadrži:

1. ime i prezime kandidata poredani prema abecednom redu prezimena;
2. puni i skraćeni naziv političke stranke odnosno stranaka ili stranačke koalicije koja je predložila kandidata.

*Ako je kandidat predložen od birača uz njegovo ime i prezime navodi se naznaka "nezavisni kandidat".

*Na ponovljenom izboru za predsjednika Republike kandidati se na glasački listić unose tako da je prvi po redu kandidat koji je dobio na prvom glasanju više glasova.

Glasački listić popunjava se tako da se zaokružuje redni broj ispred imena kandidata za kojeg se glasa.

Važećim se smatra i onaj glasački listić iz kojeg se na siguran i nedvojben način može utvrditi za kojeg kandidata je birač glasao.

Kako glasaju osobe koje zbog bolesti ili nemoći ne mogu pristupiti biračkom mjestu?

Osoba koja nije u mogućnosti pristupiti biračkom mjestu zbog bolesti ili nepokretnosti treba obavijestiti nadležno (gradsko ili općinsko) izborno povjerenstvo najranije tri dana prije izbora ili birački odbor na dan održavanja izbora (do 12 sati) i zatražiti dolazak biračkog odbora u svoj dom.

Birački odbor će odrediti dva člana ili zamjenike članova koji će birača posjetiti i omogućiti mu glasanje, vodeći računa o tajnosti glasanja.

Kontakti nadležnih izbornih povjerenstava bit će dostupni na stranicama DIP-a nakon raspisivanja izbora.

Kako glasaju nepismene osobe i osobe s invaliditetom?

Osoba s tjelesnom manom i nepismena osoba može osobno doći na biračko mjesto s osobom od povjerenja koja je pismena i koja će po njenom ovlaštenju zaokružiti redni broj na glasačkom listiću ispred kandidata za kojeg želi glasati.

Ako birač dođe ispred biračkog mjesta, ali zbog bolesti ili invaliditeta ne može ući na biračko mjesto, može zatražiti glasanje ispred biračkog mjesta. U tom slučaju, birački se odbor organizira i kao u slučaju glasanja od kuće i omogući biraču glasanje ispred biračkog mjesta.

Gdje glasati?

Glasanje na biračkom mjestu se odvija na izborni dan između 7 i 19 sati.

Lokacija biračkih mjesta određuje se najkasnije pet dana prije izbora, a možete ih provjeriti u [Registru Birača](#). Ukoliko imate e-Građani očekujte obavijest s naznakom koje je vaše biračko mjesto nekoliko dana prije izbora.

Što ako nisam u mjestu prebivališta?

Ako znate da na dan izbora nećete biti u mjestu svog prebivališta, svedjedno možete glasati. Kako bi mogli izaći na izbore, morat ćete se privremeno prijaviti za glasanje u mjestu kojem ćete se nalaziti na dan izbora u Hrvatskoj ili u inozemstvu.

Samo, pazite na rokove! Zahtjev treba predati najkasnije **deset dana prije izbora** u matičnom uredu ili općini, bez obzira na mjesto prebivališta. **Zahtjevi se mogu predati preko portala e-Građani, mailom, fizički u matičnom uredu/općini, a mogu se poslati i poštom.**

Ako se nalazite u inozemstvu, zahtjev možete podnijeti i u diplomatsko-konzularnom predstavništvu RH u toj zemlji.

Privremeni upis je postupak kojim se biračima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj omogućava privremeni upis u popis birača drugog grada ili općine u Hrvatskoj, ovisno o mjestu gdje će se zateći na dan izbora.

Prethodna registracija je postupak kojim se biračima s prebivalištem u Republici Hrvatskoj, koji na dan izbora borave u inozemstvu, omogućava glasanje u inozemstvu. Zahtjev za prethodnom registracijom može se predati od datuma raspisivanja izbora do najkasnije 10 dana prije izbora.

Što ako nisam upisan u izvadak iz popisa birača na biračkom mjestu?

Provjerite nalazite li se na svom biračkom mjestu. U slučaju da ste na ispravnom biračkom mjestu, a niste upisani u popis birača, svoje pravo glasa na dan izbora možete ostvariti glasanjem uz predočenje potvrde za glasanje koja se dobiva na dan izbora u nadležnom uredu za opću upravu (matičnom uredu ili općini) ili diplomatsko-konzularnom predstavništvu, ukoliko glasate u inozemstvu.

Birački odbor dužan je birača ili biračicu koju ne nađe u popisu uputiti na nadležni ured (matični ured ili općinu) gdje će dobiti takozvanu plavu potvrdu, odnosno potvrdu za glasanje.

NAJČEŠĆA PITANJA:

Puno putujem i ne znam gdje ću biti točno na dan izbora, a želim glasati. Što da radim?

Ako imaš prebivalište u Hrvatskoj, a na dan izbora ne znaš hoćeš li se zateći u Lici ili u Baranji, i u tom slučaju možeš glasati. Zahtjev za potvrdom za glasanje izvan mjesta prebivališta - univerzalna, "žuta" potvrda - možeš podnijeti u nadležnom matičnom uredu/općini prema mjestu prebivališta. S tom potvrdom moći ćeš glasati iako nisi u mjestu svog prebivališta, a gdje ćeš sve moći otići glasati - jer nećeš moći baš u svakom selu ili manjem gradu - moći ćeš provjeriti kada se objavi popis biračkih mjesta.

S tom potvrdom ćeš moći glasati i ako se nađeš u inozemstvu, u diplomatsko-konzularnim predstavništvima Republike Hrvatske.

Na dan izbora, neću biti u Hrvatskoj iako tu inače živim. Mogu li u tom slučaju glasati?

Možeš. U tom slučaju, zatražit ćeš **prethodnu registraciju** u nadležnom diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske, u nadležnom uredu u Hrvatskoj ili putem sustava e-građani. Zahtjev za prethodnu registraciju možeš podnijeti bilo kojem diplomatsko-konzularnom predstavništvu Republike Hrvatske u inozemstvu ili nadležnom uredu prema mjestu prebivališta u Hrvatskoj. To moraš učiniti najkasnije 10 dana prije izbora.

Ako ćeš na dan izbora biti u Barceloni, obratit ćeš se diplomatsko-konzularnom predstavništvu u Španjolskoj ili svojem matičnom uredu/općini u Hrvatskoj. Oni će ti reći u kojem ćeš točno diplomatskom predstavništvu ili konzularnom uredu glasati.

Živim i radim izvan Hrvatske, nemam više prebivalište u Hrvatskoj, što trebam napraviti da bi glasao/la u državi u kojoj živim?

Ništa ako imaš osobnu s adresom u inozemstvu. Ti glasaš kao dijaspora, samo ćeš provjeriti gdje ti je točno biračko mjesto kada se objave biračka mjesta 10 dana prije izbora.

Ako nemaš dokument s prebivalištem u inozemstvu, moraš podnijeti zahtjev za **aktivnu registraciju** ili na dan izbora u ambasadi izvaditi potvrdu za glasanje.

Nemam više prebivalište u Hrvatskoj jer već dugo živim u izvan zemlje, ali bit ću u Hrvatskoj kad budu izbori. Što da radim?

Morat ćeš se **aktivno registrirati** kako bi mogao/la glasati. Glasat ćeš kao dijaspora, ali biračko mjesto će ti se odrediti prema tome gdje ćeš boraviti u Hrvatskoj u trenutku izbora.

NAKON ZATVARANJA BIRALIŠTA

Kako izgleda prebrojavanje glasova?

Nakon završetka glasanja i zatvaranja biračkog mjesta, birački odbor prebrojava glasove. Prvo se prebrojavaju neupotrijebljeni glasački listići te ukupan broj birača koji je pristupio glasanju prema Izvratku iz popisa birača i prikupljenim potvrdama. Zatim se otvara glasačka kutija te utvrđuje ukupan broj glasačkih listića u kutiji. Utvrđuju se i prebrojavaju nevažeći glasački listići – oni na kojima se ne može jasno utvrditi volja birača (neispunjeni, zaokruženo dva ili više kandidata/lista). Potom se pristupa grupiranju i prebrojavanju važećih listića prema zaokruženim rednim brojevima ispred imena kandidata. Izbrojani listići spremaju se u kuverte, te se ispunjava Zapisnik o radu biračkog odbora, a rezultati glasanja unose se u informatički sustav Državnog izbornog povjerenstva.

Kako se objavljuju rezultati predsjedničkih izbora?

Rezultati glasanja iz zapisnika o radu biračkog odbora unose se u informatički sustav za obradu rezultata glasanja, nakon čega se rezultati objavljuju na stranici Državnog izbornog povjerenstva.

DIP nakon zatvaranja birališta može objavljivati privremene i neslužbene rezultate izbora. Službeni rezultati objavit će se nakon što se riješe svi prigovori u vezi zaštite izbornih prava ili proteknu rokovi za njihovo podnošenje.

Uz rezultate, objavljuje se i koliki je bio odaziv birača, odnosno ukupan broj birača koji su izašli na izbore.

Kako se rješavaju situacije kršenja izbornih pravila?

Prigovor zbog nepravilnosti u postupku kandidiranja i u postupku izbora za predsjednika Republike Hrvatske podnosi se Državnom izbornom povjerenstvu u roku od 48 sati računajući od isteka dana kad je izvršena radnja na koju je stavljen prigovor.

DIP donosi rješenje o prigovoru u roku od 48 sati od dana kada mu je dostavljen prigovor odnosno od dana kada su mu dostavljeni izborni materijali na koje se odnosi prigovor.

Tko može podnijeti prigovor?

Prigovor u postupku zaštite izbornog prava na predsjedničkim izborima imaju pravo podnijeti: političke stranke, kandidati, najmanje 100 birača ili najmanje 5% birača izborne jedinice u kojoj se provode izbori.

Tko provodi nadzor nad provedbom izbora?

Ustavni sud Republike Hrvatske nadzire ustavnost i zakonitost izbora za predsjednika Republike Hrvatske i rješava izborne sporove.

Koja su kaznena djela vezana uz izborni proces i biračka prava?

- **Povreda slobode odlučivanja birača** – utjecaj na birača da glasuje za ili protiv određenog kandidata ili uopće ne glasuje; kažnjivo kaznom zatvora do pet godina
- **Uskrata izbornog prava** – protuzakonito brisanje iz popisa birača ili drugi način uskrate biračkog prava; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine
- **Zlouporaba biračkog prava** – dvostruko glasanje ili glasanje pod tuđim imenom; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do tri godine
- **Povreda tajnosti glasanja** – pokušaj saznanja kako je drugi birač glasao te prijetnja ili prisila nad biračem da otkrije kako je glasao; kažnjivo novčanom kaznom ili kaznom zatvora do 1 godine
- **Uništenje i krivotvorenje izbornih isprava** – uništavanje, prikrivanje, oštećenje ili neovlašteno odnošenje isprave o izborima ili glasanju ili predmeta koji služi za izbor ili glasanje i ako u popis uvede nepostojeću osobu, umrlu osobu ili osobu koja nema biračko pravo; kažnjivo kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina
- **Izborna prijevara** – dodavanje, oduzimanje, brisanje glasova ili na drugi način krivotvorenje ishoda izbora ili glasanja; kažnjivo kaznom zatvora od šest mjeseci do pet godina

U kojim se slučajevima poništavaju i ponavljaju parlamentarni izbori?

DIP će poništiti izbore na pojedinom biračkom mjestu zbog nepravilnosti koje su bitno utjecale ili mogle utjecati na rezultat – npr. kad se u glasačkoj kutiji nalazi veći broj glasačkih listića od broja birača koji su glasali na tom biračkom mjestu. Na tom biračkom mjestu ponavljaju se izbori u roku koji odredi DIP.

PROMATRANJE IZBORA

Koja je uloga promatrača na predsjedničkim izborima?

Prisustvo promatrača na biračkom mjestu, poznavanje izbornih pravila i procesa mogu pomoći sprječavanju i/ili otkrivanju kršenja izbornog zakona i pravila (neregularnosti i manipulacija). Prisutnost promatrača pojačava povjerenje građana u izborni proces i u demokratske institucije.

Tko može promatrati izbore?

Registrirane političke stranke koje su predložile kandidata za izbor predsjednika Republike Hrvatske i nezavisni kandidati, mogu predložiti promatrače, koji će pratiti rad tijela za provođenje izbora.

Promatrače mogu predložiti i nestranačkih udruga i međunarodnih organizacija.

Koja su prava i dužnosti promatrača?

Promatrači imaju pravo pratiti provođenje izbora tijekom cijelog izbornog postupka, a izborna tijela dužna su mu omogućiti promatranje svog rada. Promatrači imaju pravo upozoravati na uočene nepravilnosti i zahtijevati njihovo otklanjanje, te u zapisnik o radu izbornih tijela stavljati svoje primjedbe.

Promatrači ne smiju ometati rad izbornog tijela, odgovarati na upite birača, tonski ili video snimati unutar biračkog mjesta te na bilo koji način utjecati na birače.

FINANCIRANJE

Tko mora otvoriti poseban račun za financiranje kampanje?

Kandidati za predsjednika Republike Hrvatske, moraju neovisno o tome jesu li ih predložile političke stranke ili birači otvoriti poseban račun za financiranje troškova izborne promidžbe za predsjedničke izbore.

Račun se mora otvoriti najkasnije s danom podnošenja kandidature, a najranije ga mogu otvoriti šest mjeseci prije roka predviđenog za održavanje izbora, računajući kao rok predviđen za održavanje izbora datum na koji su izbori bili održani u tekućem mandatu.

Dobrovoljni prilozi (donacije) za financiranje troškova izborne kampanje kandidata uplaćuju se isključivo na taj poseban račun.

Tko ne smije donirati kandidate?

Financirati političke stranke i kandidate ne smiju:

- strane države, strane političke stranke, strane pravne osobe,
- strane fizičke osobe, s izuzetkom državljana drugih država članica Europske unije koji imaju prebivalište ili privremeni boravak u Republici Hrvatskoj prema Zakonu o strancima;
- državna tijela, javna poduzeća, pravne osobe s javnim ovlastima; trgovačka društva, ustanove i druge pravne osobe u kojima RH, odnosno općine, gradovi ili županije imaju više od 5% udjela ili dionica te javnih i drugih ustanova čiji je osnivač RH ili jedinica samouprave ili su u njihovom vlasništvu;
- udruge radnika i poslodavaca;
- udruge, zaklade i fondacije koje zastupaju ili predstavljaju državni dužnosnici ili dužnosnici općina, gradova i županija;
- jedinice samouprave, osim u slučajevima i na način propisan Zakonom o financiranju;
- vjerske zajednice, humanitarne te druge neprofitne udruge i organizacije;
- fizičke i pravne osobe protiv kojih se vodi postupak naplate dospjelih nepodmirenih obveza prema državnom, gradskom ili općinskom proračunu ili prema zaposlenicima.
- zabranjeno je i davanje donacija u novcu, proizvodima ili uslugama preko trećih osoba, odnosno posrednika.

Može li se donirati anonimno?

Anonimne donacije su zabranjene. Takvim donacijama smatraju se one koje potječu od donatora za koje nisu poznati ime, prezime i OIB za fizičke osobe, odnosno naziv i OIB pravne osobe (npr. donacije putem SMS poruka, telefonskih govornih automata).

Koliki minimalni iznos donacije koja se mora prijaviti?

Prijaviti se moraju sve donacije, neovisno o iznosu donacije u novcu ili o vrijednosti darovanog proizvoda ili usluge.

Koliki je najveći ukupni iznos donacija koje fizička ili pravna osoba ima pravo donirati pojedinom kandidatu na izborima za predsjednika Republike Hrvatske?

Pravna osoba ima pravo donirati najviše 26.544,56 eura, a **fizička osoba** ima pravo donirati najviše 3.981,68 eura pojedinom kandidatu za predsjednika.

Je li dozvoljeno korištenje javnih resursa, npr. gradskih prostora za potrebe kampanje?

Za potrebe izborne promidžbe zabranjeno je korištenje uredskih prostorija, službenih vozila i uredske opreme državnih tijela i jedinica samouprave, osim osobama na koje se odnose posebni propisi o šticienim osobama (premijer, predsjednik Sabora, predsjednik RH...).

Kako se vodi evidencija primitaka novčanih donacija za izbornu kampanju?

Osobe koje otvaraju poseban račun za financiranje izborne kampanje za predsjedničke izbore dužne su voditi evidenciju o primitku donacija.

Svi oni dužni su uputiti donatore da pri uplati novčanih donacija putem naloga za uplatu, u dijelu poziv na broj odobrenja upišu svoj OIB.

U svojim evidencijama o donacijama za izbornu kampanju primatelji donacija dužni su za svaku pojedinu donaciju navesti ime i prezime donatora u slučaju kad je to fizička osoba, odnosno naziv u slučaju pravne osobe, kao i adresu i OIB donatora, datum i iznos uplate donacije. Za svaku primljenu donaciju donatoru se mora izdati potvrda.

Kako se evidentira darovani proizvod ili usluga?

Za donacije u obliku proizvoda ili usluga (što uključuje i druge nenovčane oblike, kao primjerice pokretnu ili nepokretnu imovinu, imovinska prava i sl.), fizičke i pravne osobe dužne su izdati potvrdu s naznačenom tržišnom vrijednosti darovanog proizvoda ili usluge. Na potvrdu mora biti naznačeno da donacija glasi na političku stranku, listu ili kandidata i da ne podliježe naplati. Zauzvrat, primatelji donacija moraju izdati potvrdu i za svaki darovani proizvod ili uslugu u izbornoj kampanji. Rad volontera ne smatra se doniranom uslugom. Za donacije vrijednosti veće od 663,61 eura primatelj donacije i donator moraju zaključiti ugovor.

Što ako stranke ili kandidati vrše pritiske ili obećavaju protuusluge kako bi financirali svoju kampanju?

Pri prikupljanju dobrovoljnih priloga odnosno donacija za svoje političko djelovanje, nitko ne smije raditi politički ili bilo kakav drugi pritisak na fizičke ili pravne osobe. Nitko pri prikupljanju donacija ne smije obećavati niti političke ili bilo kakve druge protuusluge, povlastice ili osobne koristi bilo koje vrste. To se odnosi jednako na prikupljanje donacija za redovite političke aktivnosti kao i na prikupljanje donacija za financiranje izborne kampanje.

Svako takvo postupanje mora se prijaviti policiji kao protuzakonito.

Moraju li kandidati objaviti izvještaje o financiranju izborne kampanje?

Svi kojima su se sredstva za financiranje izborne kampanje uplaćivala na poseban račun za potrebe financiranja izborne kampanje, moraju najkasnije sedam dana prije održavanja izbora dostaviti DIP-u izvještaj o primljenim donacijama i o troškovima izborne kampanje. Izvještaj mora sadržavati podatke zaključno s danom podnošenja izvještaja. DIP ih takve objavljuje na svojim stranicama, gdje ih drži sve dok ih ne zamijeni financijskim izvještajima o financiranju izborne promidžbe kandidata.

Financijski izvještaj o financiranju u sebi sadrži, osim drugih podataka, i konačne odnosno kompletne podatke o donacijama i troškovima izborne kampanje. Taj financijski izvještaj DIP-u se mora predati najkasnije 30 dana nakon održanih izbora.

Postoje li zakonska ograničenja visine potrošnje na izbornu kampanju?

Ukupan iznos troškova izborne kampanje po kandidatu ne smije prelaziti 1.061.782,47 eura.

Ukupan iznos troškova izborne promidžbe po kandidatu u drugom krugu izbora može se povećati ukupno najviše do 20% od ukupnog propisanog iznosa za kandidate koji su prešli u drugi krug izbora. Ukupan iznos troškova izborne promidžbe može se povećati za isti postotak za svaki sljedeći krug izbora.

Višak primljenih donacija koja prelazi dopušteni iznos troškova kandidati su dužni vratiti uplatiocima-donatorima, razmjerno vrijednosti primljenih donacija.

Tko nadzire financiranje izborne kampanje i koje su sankcije?

Poštivanje onih odredbi Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu koje se odnose na izbornu kampanju, nadzire DIP. Nadzor financiranja izborne kampanje DIP provodi od otvaranja posebnih računa za financiranje izborne kampanje do završetka transakcija po tim računima.

Za prekoračenje ograničenja troškova izborne kampanje, za kršenje zakonskih odredaba o objavi podataka o donacijama i troškovima, odnosno financijskih izvještaja, mogu se izreći sankcije u upravnom postupku, i to potpuni ili djelomični gubitak naknade troškova izborne kampanje odnosno obustava isplate naknade troškova.

Ako neka politička stranka ili kandidat podigne kredit za financiranje izborne kampanje, vidi li se i to u izvještaju o financiranju izborne kampanje?

Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu ne spominje kredite ili zajmove koje bi neka politička stranka ili kandidat uzeli u tu svrhu, tako da nema načina da se takvi krediti ili zajmovi vide niti u izvještaju o financiranju izborne promidžbe. Kandidati mogu financirati izbornu promidžbu osim **donacijama, sredstvima političke stranke** koja je predložila kandidata i **vlastitim sredstvima**.

U tom slučaju ih zakon obavezuje samo na to da taj novac uplate na poseban račun za financiranje izborne kampanje i on se u izvještaju vodi kao “vlastita sredstva”, bez razlikovanja porijekla tih sredstava kao onih iz članarina, od kredita ili nekog drugog oblika vlastite imovine.

Moraju li kandidati prijavljivati troškove svog oglašavanja na mrežama?

Moraju. Sedam dana prije održavanja izbora stranke, kandidati moraju podnijeti DIP-u izvještaj o tome koliko su potrošili na medijsko oglašavanje u izbornoj kampanji i koliki su pritom dobili popust. To isto, ali za cijelu kampanju, moraju podnijeti u roku od 30 dana nakon održavanja izbora, kao dio financijskog izvještaja o financiranju izborne kampanje. U tim izvještajima, osim cijena i popusta, navode se i podaci o dobavljačima i pružateljima medijskih usluga, broj izvršenih usluga i datumi. Sve to odnosi se i na oglašavanje na mrežama.

Financiraju li se kampanje kandidata iz proračuna?

Kandidati koji na izborima za predsjednika dobiju najmanje 10% važećih glasova birača ostvaruju pravo na naknadu troškova izborne promidžbe iz državnog proračuna. Naknada troškova izborne promidžbe ne smije se isplatiti kandidatima u iznosu većem od ostvarenih troškova izborne promidžbe.

Visinu naknade troškova izborne promidžbe utvrđuje Vlada Republike Hrvatske odlukom, najkasnije 7 dana od dana objave odluke o raspisivanju izbora. Odluka Vlade objavljuje se u Narodnim novinama.

Tko financira provedbu izbora?

Provođenje izbora financira se iz državnog proračuna, a sredstvima raspolaže DIP. Koliko su koštali izbori saznat ćemo najkasnije 30 dana nakon službenih rezultata izbora.

Zadnji izbori iz prosinca 2019./siječnja 2020. stajali su 75,3 milijuna kuna, odnosno oko 10 milijuna eura.